

Молодіжна візія Чернігівщини

Звіт за підсумками дослідження стану участі молоді у формуванні місцевої політики в громадах Чернігівської області



Проект реалізовано ГО «Покоління Ю» за підтримки Фонду «Аскольд і Діп», що адмініструється ІСАР Єднання в межах проєкту «Сильне громадянське суспільство України – рушій реформ і демократії» за фінансування Норвегії та Швеції. Зміст публікації є відповідальністю ГО «Покоління Ю» та не є відображенням поглядів урядів Норвегії, Швеції або ІСАР Єднання.

Про дослідження

Предмет цього дослідження сформулювала сама молодь Чернігівщини: молодь називає одні потреби, а органи влади фінансують інші: 12 серпня 2025 року Молодіжна рада при Чернігівській ОДА запустила опитування про потреби молоді. Питання полягало не в тому, чи є в регіоні молодіжна політика, а в тому, наскільки вона відповідає тому, про що молодь говорить уголос.

Протягом 2026 року команда ГО «Покоління Ю» провела опитування молоді та посадових осіб, серію ідеатонів у громадах, стратегічні сесії та скринінг 57 громад області – стратегій розвитку, цільових і суміжних програм, молодіжної інфраструктури та молодіжних рад.



«Регіон, де хочеться жити, не виникає сам по собі. Його створюють люди, рішення влади, можливості бізнесу, який там працює, молодіжні ініціативи і сама молодь. Наша ціль – з'ясувати, яким чином з різних ініціатив можна зробити Чернігівщину регіоном, де хочеться залишитися і розвиватися. Ми запитали в молоді, де у нас є ті сфери, в яких є прірва між тим, чого потребує молодь, і тим, що створюється в їхніх громадах».

Поліна Гомбалецька · голова Молодіжної ради при Чернігівській ОДА

Результат – не оцінка роботи органів влади, а робочий інструмент: карта того, що вже працює, чого бракує, і які конкретні рішення можна ухвалити на рівні громади, області та держави вже в наступному бюджетному циклі.

подяки

Дякуємо **ІСАР Єднання, урядам та платникам податків Норвегії та Швеції** за фінансову підтримку в межах конкурсу «Знання в дії: посилення дослідницьких спроможностей ОГС» – саме завдяки їй ця ідея з молодіжного табору стала документом. Дякуємо **Чернігівській ОДА та особисто В'ячеславу Чаусу та Івану Ващенку** за готовність до діалогу. Дякуємо **Департаменту сім'ї, молоді та спорту Чернігівської ОДА** та особисто Шемцю Андрію, Голубу В'ячеславу та Дарині Коваленко, **Молодіжній раді при Чернігівській ОДА** та особисто голові Поліні Гомбалецькій, - за всебічну підтримку в реалізації даної ініціативи. Дякуємо **Чернігівському обласному молодіжному** центру та особисто керівниці Анастасії Ращупкіній, молодіжним центрам та просторам, молодіжним радам та представникам молодіжного руху Чернігівщини за відверті відповіді та участь в дослідженні.

Окрема подяка **респондентам** обох хвиль опитування та **166 учасникам** офлайн-подій, які знайшли час детально описати стан справ у своїх громадах. Ваші відповіді – основа кожної цифри в цьому документі.

57

громад проаналізовано

266

респондентів опитано

166

учасників офлайн-подій

7

проектів у мапі рішень

АВТОРСЬКИЙ СКЛАД

Юрій Мироненко, Олександра Тарасенко, Іована Рапаїч, Артем Мосійчук, Костянтин Деркач, Гліб Рапута, Алія Хасан, Максим Суханов, Ірина Божко, Альона Свінчук, Віра Оснач, Софія Дяків, Поліна Клец – команда ГО «Покоління Ю», Чернігів, 2026.

Молодіжна політика – це не стаття видатків, а питання збереження людського капіталу

Людський капітал – це головний ресурс, який Чернігівщина втрачає найшвидше. Чернігівщина – прикордонний регіон із найгострішою демографічною динамікою в Україні: на кожне народження припадає 4,71 смерті проти 2,88 у середньому по країні^[9]

За 2019–2025 роки населення області скоротилося на 8,7%, а частка молоді віком 15–34 роки за орієнтовними оцінками знизилася до 16%. Кожна молода людина, яка залишає громаду, забирає з собою не лише робочі руки: вона забирає майбутні податкові надходження, ймовірність народження дитини в цій громаді та кадровий ресурс для місцевої економіки. Саме тому молодіжна політика в прикордонному регіоні є не соціальною надбудовою, а інструментом збереження людського капіталу.

Національна молодіжна стратегія до 2030 року^[1] та державна цільова програма «Молодь України: покоління стійкості 2030»^[9] визначають молодь як ресурс відновлення держави. Стратегія ООН щодо молоді^[3] формулює те саме через категорію участі: політика, розроблена без молоді, не працює для молоді. Обидві рамки покладають основну відповідальність на місцевий рівень – саме там ухвалюються рішення, які визначають, чи залишиться молода людина у своїй громаді.

Мета дослідження зрозуміти, наскільки система молодіжної політики області здатна утримати молоду людину. Воно відповідає на три питання: чого потребує молодь Чернігівщини, що регіон і громади фактично їй пропонують, і де між першим і другим пролягає розрив. Відповіді спираються на два опитування молоді, анкети учасників ідеатонів, стратегічні сесії та суцільний аналіз документів усіх 57 територіальних громад.

Документ адресований органам місцевого самоврядування, які формують молодіжну політику на місцях; обласній адміністрації та обласній раді, які розпоряджаються ресурсом обласних програм; молодіжним радам, центрам і громадським організаціям, які представляють інтереси молоді.

ПИТАННЯ 1

Чого потребує молодь?

Дві хвили опитування, ідеатони в громадах і стратегічні сесії – з розбивкою за віком і типом громади

ПИТАННЯ 2

Що пропонує регіон?

Аудит стратегій, цільових і суміжних програм, інфраструктури та молодіжних рад усіх 57 громад

ПИТАННЯ 3

Де саме розрив?

Зіставлення запиту з ресурсом – і конкретні рішення для громади, області та держави



В'ячеслав Чаус ✓

Начальник Чернігівської обласної військової адміністрації

Вітаю Чернігівщину з тим, що у нас є така активна молодь. У нас працює Молодіжна рада при обласній державній адміністрації, нещодавно з'явився регіональний Молодіжний конгрес. Все це – для того, щоб максимально залучити молодь до всього, що відбувається в регіоні. Щоб наші громади розвивалися. Бо хто, як не наша молодь найточніше розуміє, що треба кожній громаді. Разом ми зробимо нашу область кращою.

♥ Вподобання ↻ Поділитися

Чернігів

Методологія та ключові обмеження

Дослідження поєднує чотири джерела даних. Кожне має власні обмеження, тому показники, наявні одночасно у двох хвилях опитування, обчислювалися окремо й усереднювалися, а не об'єднувалися в єдиний масив.

444**Опитування молоді, 2025**

Ініціатор – Молодіжна рада при Чернігівській ОДА.
Анкети, розподіл за віком: 178 / 88 / 77 / 101 респондент

266**Опитування участі молоді, 2026**

Проведене ГО «Покоління Ю». Розподіл за віком: 166 / 54 / 26 / 20 респондентів

143**Анкети учасників ідеатонів**

Ідеатони в громадах і матеріали стратегічних сесій – якісний вимір дослідження

57**Громад: документальний аудит**

Стратегії розвитку, цільові та суміжні програми, дані Департаменту сім'ї, молоді та спорту^[15]

ОБМЕЖЕННЯ ВИБІРКИ ТА ДОКУМЕНТАЛЬНОГО ПОШУКУ

- 1 Самовідбір вибірки.** Анкети поширювалися через молодіжні ради, центри та громадські організації, тому у вибірці систематично переважає молодь, уже залучена до громадської активності. Показники залученості та обізнаності є **завищеними** відносно всієї молоді області, а показники незадоволеності – навпаки, ймовірно **заниженими**. Обидві хвилі були анонімними, тому частка респондентів, які взяли участь двічі, невідома. Покриття громад нерівномірне: із 57 громад достатню вибірку мають **24**, малу – **19**, жодної анкети – **14**.
- 2 Аналіз суміжних програм не є повною інвентаризацією.** Цільовими вважалися програми, основним предметом яких є комплексна реалізація молодіжної політики або інституційне забезпечення молодіжної роботи. Програми підтримки обдарованої молоді та комплексні програми, де молодь є однією з кількох цільових груп, віднесено до суміжних. Брак інформації на сайтах органів місцевого самоврядування, складна навігація та відсутність відкритого доступу до частини чинних програм ускладнили перевірку.
- 3 Обмеження офіційної статистики.** В умовах воєнного стану Державна служба статистики фактично не провадить повноцінну діяльність. Оцінки чисельності населення різняться: МВФ – 33,3 млн, Forbes – 30,5 млн на підконтрольних територіях^[6], Інститут демографії ім. Птухи – 28–30 млн. Показники вікових когорт за 2025 рік є **модельними оцінками** на основі декларацій із лікарями (НСЗУ) з орієнтовною похибкою $\pm 0,5\text{--}1,0$ в. п.^[10]

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Для обробки масивів даних, зіставлення реєстрів, тематичного кодування відкритих відповідей і підготовки таблиць використовувалися інструменти штучного інтелекту. Усі кількісні показники перевірені за первинними джерелами, а фактичні твердження звірені з офіційними документами та відкритими даними. **Інтерпретація результатів, висновки та рекомендації належать команді дослідження і є предметом її відповідальності.**

Демографічна ситуація в регіоні

За 2019–2025 роки чисельність населення Чернігівської області скоротилася щонайменше на **8,7%**. Зниження народжуваності відповідає довгостроковому світовому тренду, однак після 2020 року темпи скорочення суттєво прискорилися під впливом пандемії та повномасштабної війни: безпекові ризики, економічна невизначеність, міграція жінок репродуктивного віку та відкладання народжень.

ТАБЛИЦЯ 1 · НАРОДЖЕННЯ ТА СМЕРТІ: ДИНАМІКА 2016–2025^{[6][7][8]}

Територія	2016	2019	2022	2025	Зміна
ЗАРЕЄСТРОВАНІ НАРОДЖЕННЯ					
Україна	397 037	308 817	206 032	168 778	-57,5%
Чернігівська область	8 506	6 129	4 200	3 426	-59,7%
ЗАРЕЄСТРОВАНІ СМЕРТІ					
Україна	583 631	581 114	541 739	485 296	-16,8%
Чернігівська область	19 235	18 584	18 723	16 150	-16,0%

УКРАЇНА, 2025

2,88

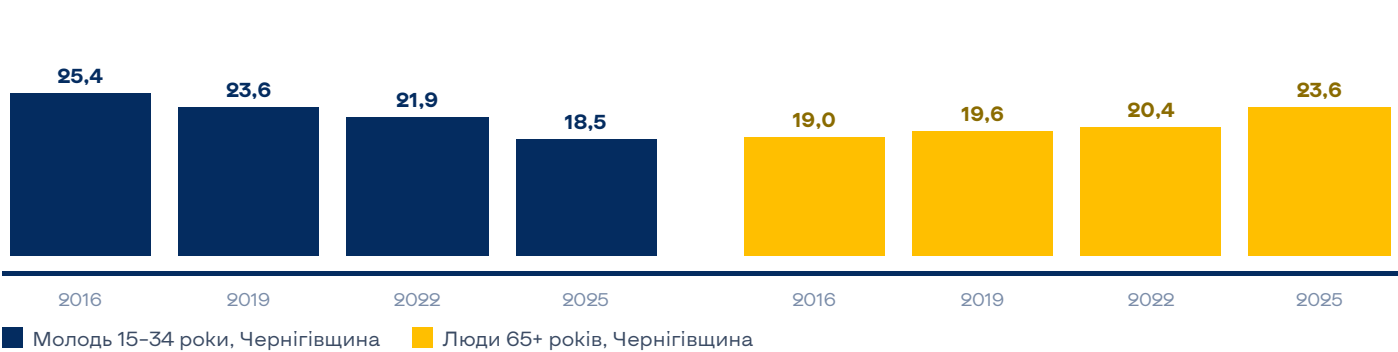
смерті на 1 народження · 34,8 народжень на 100 смертей

ЧЕРНІГІВЩИНА, 2025

4,71

смерті на 1 народження · 21,2 народження на 100 смертей

МАЛЮНОК 1 · ЧАСТКА МОЛОДІ 15–34 РОКИ ТА ЛЮДЕЙ 65+ У СТРУКТУРІ НАСЕЛЕННЯ, %^{[10][13]}



За дев'ять років частка молоді в регіоні скоротилася з 25,4% до 18,5%, тоді як частка людей похилого віку зросла з 19,0% до 23,6%. У 2016 році молоді було більше, ніж людей 65+; у 2025 році – на п'ять відсоткових пунктів менше. Загальноукраїнський показник молоді у 2025 році становить приблизно 23,0% – тобто розрив Чернігівщини з середнім по країні перевищує **4 відсоткові пункти**.

Міграційна ситуація, економіка та виклики регіону

76 458внутрішньо переміщених осіб
зареєстровано в області**50,0%**опитаної молоді налаштовані на
виїзд із громади**75,5%**із них допускають повернення за
певних умов

Чернігівщина є третьою за площею областю України, але тут проживає лише 2,2-2,5% населення країни, а на регіон припадає 1,8-2,2% усіх реєстрацій бізнесу. Нижча підприємницька активність пов'язана зі старінням населення, відтоком молоді та сильнішим впливом війни на прикордонні громади.

ЕКОНОМІЧНА ДИНАМІКА РЕГІОНУ ТА РИНОК ПРАЦІ

≈90%довоєнного обсягу економіки
досягнуто у 2023-2024 роках**-11,0%**зайнятих у суб'єктах
господарювання проти 2021
року – 151,4 тис. осіб**12,9%**безробіття у 2024 році – на
2,6 в. п. вище
загальнонаціонального**50,2%**надходжень місцевого
бюджету дає малий і середній
бізнес – 4,6 млрд грн

За 2022 рік валовий регіональний продукт області скоротився орієнтовно на 30% до рівня 2021 року, а промислове виробництво, сільське господарство, будівництво й капітальні інвестиції впали на 26%, 21%, 60% і 30% відповідно. Понад **500 суб'єктів господарської діяльності** зазнали пошкоджень або руйнувань на території 21 громади області, з них понад 60 промислових підприємств (6,3%). Малий бізнес виявився найстійкішим до воєнних викликів: надходження від малого і середнього підприємництва до місцевого бюджету за 2024 рік перевищили 4,6 млрд грн (+23,3% до 2023 року) і сформували 50,2% усіх надходжень місцевого бюджету^[12].

Рівень зайнятості населення області становить **66,7%**, а рівень безробіття населення працездатного віку за методологією Міжнародної організації праці у 2024 році – **12,9%**, у тому числі 13,9% серед чоловіків і 11,7% серед жінок.

Ринок праці: попит існує, але не конвертується в перше робоче місце

За даними Чернігівського обласного центру зайнятості^[12], протягом січня – червня 2026 року **2,5 тисячі роботодавців** регіону поінформували службу зайнятості про потребу в кадрах, надавши до укомплектування **6,4 тисячі вакансій**. Станом на 1 липня в базі даних налічувалося 2,0 тисячі актуальних вакансій, тоді як офіційний статус безробітного мали 4,8 тисячі осіб. Таке співвідношення свідчить про поступове збалансування ринку, однак **структурне безробіття** – невідповідність кваліфікації шукачів вимогам роботодавців – залишається серйозним викликом. У 2024 році послугами служби зайнятості скористалися 15,6 тис. осіб, роботою забезпечено 8,0 тис.; серед 14,6 тис. зареєстрованих безробітних молоді віком до 35 років становила **24,3%**.

Водночас **71% промислових підприємств** України називають дефіцит працівників головною перешкодою для зростання виробництва – рекордний показник за час війни^[11]. Бізнес і молодь у Чернігівській області перебувають у становищі взаємної потреби, яка досі не перетворилася на взаємодію. Додатковий чинник – фіскальний: податок на доходи фізичних осіб формує основну частину власних надходжень місцевих бюджетів, тому **кожна працевлаштована в громаді молода людина безпосередньо збільшує її фінансову спроможність**. Зростання кількості зареєстрованих ФОП при цьому не означає пропорційного зростання економічної активності: частина реєстрацій зумовлена податковою оптимізацією.

Замкнене коло відтоку: молодь і бізнес як один процес

Роль бізнесу в утриманні молоді в громаді має і зворотний, самопідсилюваний вимір: втрата молоді та втрата бізнесу в регіоні – це не два паралельні процеси, а **один замкнений цикл**, який на кожному витку відтворюється в гіршій формі.

МАЛЮНОК 2 · ЦИКЛ ВІДТОКУ МОЛОДІ ТА ЕКОНОМІЧНОГО ЗВУЖЕННЯ ГРОМАДИ



Як розірвати коло: втручання одночасно у двох точках

Розірвати цей цикл можна лише втручанням **одночасно у двох точках** – утримати молодь (робочі місця, житло, освітні можливості) і утримати бізнес (кадри, попит, інфраструктура). Дія лише в одній точці циклу компенсується подальшим тиском з іншої: створення молодіжного простору без робочих місць не спиняє виїзд, а підтримка бізнесу без кадрового резерву не спиняє релокацію.

ДЕСЯТЬ СТРАТЕГІЧНИХ ВИКЛИКІВ РЕГІОНУ

- 01** Воєнні та демографічні ризики прикордонного регіону, відтік молоді, складність довгострокового планування
- 02** Кадровий дефіцит: поєднання функцій, низька оплата праці, нестача спеціалізованих молодіжних працівників
- 03** Дисбаланс ресурсу: утримання обласної установи забезпечене, програмні продукти – недофінансовані
- 04** Нерівний доступ до молодіжних послуг у сільських, віддалених і прикордонних громадах
- 05** Формальна участь: наявність молодіжної ради не перетворюється на офіційну відповідь влади
- 06** Фрагментована система управління: цільові програми діють не в усіх громадах, немає єдиного координатора
- 07** Звуження податкової бази громад через відтік працездатного населення і бізнесу
- 08** Відсутність безперервного кар'єрного маршруту від школи до першого робочого місця або власної справи
- 09** Комунікаційний розрив: 69,2% опитаної молоді не вважають інформацію про можливості достатньою
- 10** Обмежений доступ громадських організацій до фінансування, навчання та супроводу проєктів

Чого потребує молодь Чернігівщини

ТАБЛИЦЯ 2 · ЗАПИТИ МОЛОДІ: ДВІ ХВИЛІ ОПИТУВАННЯ ТА РОЗПОДІЛ ЗА ВІКОВИМИ ГРУПАМИ^{[14][33]}

Запит або показник	Опитування 2025 року 444 респонденти	Опитування 2026 року 266 респондентів	Вікові групи, опитування 2026 року			
			14–17 років	18–22 роки	23–29 років	30–35 років
Працевлаштування, перше робоче місце	75,9% – пріоритетний напрям; 64,4% – проблема громади	65,4% мають критичні проблеми з роботою; 30,8% – питання першого робочого місця	68,7%	61,1%	65,4%	50,0%
Не знає, де шукати роботу або стажування	53,2% не знають про грантові можливості	75,6% не знають, де шукати роботу чи стажування	85,5%	64,8%	50,0%	55,0%
Участь у прийнятті рішень	36,3% не відчують, що їхня думка врахована	56,8% хочуть впливати, з них 63,6% не знають, як саме	48,8%	61,1%	65,4%	100,0%
Налаштованість на виїзд із громади	29,7% розглядають виїзд за межі області	переважно молодші вікові групи	62,7%	29,6%	34,6%	20,0%
Знає про обласну програму «Молодь Чернігівщини»	51,4% – низька поінформованість загалом	16,5% знають про програму	13,3%	16,7%	23,1%	35,0%
Волонтерський досвід	63,8% мають досвід	73,3% мають досвід	69,3%	75,9%	76,9%	95,0%
Фінансова підтримка ініціатив	68,5% – найважливіша форма підтримки	31,6% піднімають питання грантової підтримки власної справи	–	–	–	–
Молодіжні простори та інфраструктура	54,1% – пріоритетний напрям; 32,0% – простору немає	23,3% не знають про простір або підтверджують його відсутність	–	–	–	–
Інформування про можливості	51,4% – низька поінформованість	69,2% не вважають інформацію достатньою	–	–	–	–
Психічне здоров'я	45,7% – пріоритетний напрям; 41,9% потребують психологічної підтримки	не було предметом дослідження	–	–	–	–
Неформальна освіта та навички	42,6% потребують тренінгів; 28,8% – брак неформальної освіти	не було предметом дослідження	–	–	–	–
Кількість респондентів	444	266	166	54	26	20

Розподіл за віковими групами показує, що запити не є однорідними. Наймолодша група потребує **навігації**: 85,5% не знають, де шукати роботу, і 62,7% налаштовані на виїзд. Старші групи, навпаки, демонструють найвищу готовність до участі – 100,0% у групі 30–35 років – і найнижчу налаштованість на виїзд, 20,0%. Тобто молодь, яка вже ухвалила рішення залишитися, має найбільший запит на вплив, але саме вона найрідше є адресатом молодіжної політики громад.

ГОЛОСИ МОЛОДІ ЧЕРНІГІВЩИНИ^[26]

- «Мені 15 років, офіційно я можу працювати, але офіційно ніхто не хоче мене брати – у нас дуже скорочений графік, і я не вигідний як працівник».

Тимофій · 15 років, SMM-менеджер і волонтер молодіжного центру «КУБ», Корюківська громада
- «У моїй громаді ми самі створили історико-культурний хаб, який поєднує ще й психологічну підтримку. Але цього недостатньо – саме молодіжного центру, де можна проводити час, не вистачає».

Єлизавета · 16 років, Седнівська громада, молодіжна рада
- «Дедалі більше молодих людей після завершення навчання прагнуть виїхати з громади і часто не планують повертатися. Одна з основних причин – обмежені освітні можливості: у громаді фактично немає закладів вищої освіти, тому після школи молодь змушена переїжджати. Люди мають залишатися вдома не тому, що не мають можливості виїхати, а тому, що свідомо бачать перспективу залишитися».

Олександра · 18 років, Ніжинська громада, молодіжна рада



Як молодь бере участь в громадському житті?

Опитування 2026 року^[33] розділяє два різні питання: чи знає молодь про механізми участі та чи ними скористалася. Розрив між цими показниками є для кожного інструменту без винятку, і саме він, а не байдужість молоді, визначає фактичний рівень участі.

ТАБЛИЦЯ 3 · ІНСТРУМЕНТИ УЧАСТІ: ЗНАННЯ ПРОТИ ДОСВІДУ ВИКОРИСТАННЯ^[33]

Інструмент участі	Знають	Використовували	Розрив
Молодіжна рада	62,4%	31,2%	-31,2 в. п.
Петиції до влади	42,9%	18,4%	-24,5 в. п.
Місцеві ініціативи	38,7%	18,8%	-19,9 в. п.
Громадські слухання	37,2%	12,8%	-24,4 в. п.
Бюджет участі	26,3%	10,5%	-15,8 в. п.
Стажування в органах місцевого самоврядування	13,5%	3,8%	-9,7 в. п.
Жодного інструменту	22,6%	46,6%	—

Не знають жодного інструменту 22,6% опитаних, а не користувалися жодним – 46,6%. Тобто половина тих, хто знає про механізми участі, ними не скористалася. Конверсія знання в дію найвища для молодіжної ради (половина обізнаних долучилися) і найнижча для стажування в органах влади – лише кожен четвертий із тих, хто про нього знає.

ФОРМИ, У ЯКИХ МОЛОДЬ ПРОБУВАЛА ВПЛИВАТИ^[33]

Обговорення проблем онлайн	39.1%
Участь у громадських обговореннях	36.5%
Робота в робочих групах або комісіях	29.7%
Відвідування засідань місцевої ради	22.6%
Петиції	19.5%
Звернення до органів влади	18.4%
Мітинги або демонстрації	12.8%

Молодь надає перевагу форматам із низьким порогом входу. Водночас 29,7% мали досвід роботи в робочих групах або комісіях – запит на змістовну участь існує.

ДОВІРА, ОБІЗНАНІСТЬ І ЧЛЕНСТВО В ОРГАНІЗАЦІЯХ^[33]

57,9%

готові голосувати серед тих, хто досяг або незабаром досягне
виборчого віку; не готові – 2,3%

74,8%

цікавляться рішеннями місцевої
влади: 24,8% регулярно, 50,0%
коли це їх зачіпає

51,1%

є членами організацій: 27,8%
учнівське або студентське
самоврядування, 15,8% молодіжна
рада, 7,5% громадська організація

21,1%

не є членами жодної організації,
але хотіли б долучитися – і не
мають точки входу

ЧОМУ ІНСТРУМЕНТИ Є, А УЧАСТІ НЕМАЄ: ЩО СТРИМУЄ МОЛОДЬ^[33]

48,1% немає часу	47,4% немає нормальних можливостей	43,2% ніхто не кличе і не пояснює
38,3% немає довіри до влади	32,7% нецікаві формати	31,2% не вірю, що це дає результат

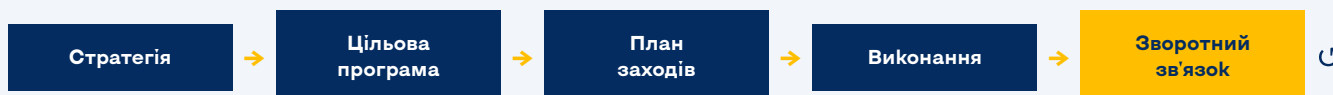
III Стратегічна рамка регіону та громад

Розвиток регіону – і молодіжна політика в ньому – це не лінійна послідовність, а замкнений цикл. Стратегія без відповідальної особи залишається декларацією; програма без моніторингу не має зворотного зв'язку.

«У 2015 році реформа децентралізації передала громадам значно більше ресурсів і відповідальності за власний розвиток. Саме тому молодіжна політика сьогодні значною мірою формується на місцевому рівні. Важливо не зводити її лише до дозвілля чи окремих заходів: молодіжна політика – це стратегія розвитку громади. Молодь – це не лише наше майбутнє, це наше сьогодні: люди, які вже зараз навчаються, працюють, створюють ініціативи. Тому ключове питання просте: якою ми бачимо громаду через п'ять років і яке місце в ній матиме молодь? Наше завдання – створити умови, за яких молоді люди бачитимуть тут перспективу».

Іван Ващенко · експерт з місцевого самоврядування та регіонального розвитку^[26]

МАЛЮНОК 3 · ІДЕАЛЬНИЙ ЦИКЛ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ



ТАБЛИЦЯ 4 · СІМ ЕТАПІВ ПОБУДОВИ СПРОМОЖНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ ГРОМАДИ^[14]

№	Зміст етапу	Стан в області
1	Стратегія розвитку громади містить окремий молодіжний компонент із вимірюваними цілями	46 із 57 громад (81%)
2	У штатному розписі є посада фахівця з питань молоді або визначено відповідальний підрозділ	Окрема посада – у частині громад; у більшості сільських рад обов'язки покладено додатково
3	Цільова програма затверджена рішенням ради, має власний бюджет і строки	19 із 57 (33%) – цільова; 37 із 57 (65%) – цільова або суміжна
4	Молодіжна рада не лише утворена, а має публічний контакт і регулярні засідання	21 громада (39%); підтверджено активність – 7 (12%)
5	У громаді працює молодіжний центр або простір із переліком послуг	26 із 57 громад (46%)
6	Фахівці пройшли підготовку за програмою «Молодіжний працівник»	Обласна програма фінансує підготовку близько 40 осіб на рік
7	Діють гранти, мікрогранти, бюджет участі або інші механізми прямої підтримки	Громадський бюджет – 7 громад; шкільний – 3 громади

Найбільший розрив – між першим і третім етапами

46 громад мають стратегію з молодіжним компонентом, але лише 19 – цільову програму з бюджетом. Тобто **27 громад задекларували напрям, який не забезпечений жодним фінансовим інструментом**. Окремо варто зазначити хронологію: закон, що зобов'язує громади формувати молодіжну політику (№ 1414-IX), набув чинності у 2021 році – часу на розроблення програм було достатньо.

ТАБЛИЦЯ 5 · СТРАТЕГІЇ ГРОМАД: МОЛОДІЖНИЙ КОМПОНЕНТ І ВІДПОВІДНІСТЬ ОБЛАСНОМУ РІВНЮ^{[14][32]}

Район	Громад	Стратегія є	Зі згадкою молоді	Відповідність обласній стратегії
Корюківський	5	5	5 (100%)	Часткова: економічний блок не має відповідника
Новгород-Сіверський	4	4	4 (100%)	Часткова: безпековий акцент ширший за обласний
Ніжинський	17	14	14 (82%)	Найвища: підприємництво присутнє на обох рівнях
Прилуцький	11	8	8 (73%)	Низька: молодіжний вимір зведений до дозвілля
Чернігівський	20	17	15 (75%)	Низька: у 2 громадах стратегія не згадує молодь
Разом	57	48	46 (81%)	

Обласна програма «Молодь Чернігівщини» на 2026–2030 роки

Розподіл бюджету обласної програми^[4] показує головну диспропорцію регіональної молодіжної політики: **90,8% коштів** спрямовано на напрям інституційної спроможності, з яких 86,7% – на утримання Комунальної установи «Чернігівський обласний молодіжний центр».

ТАБЛИЦЯ 6 · ПРІОРИТЕТИ ОБЛАСНОЇ ПРОГРАМИ ЗА ОБСЯГОМ ФІНАНСУВАННЯ, ТИС. ГРН

Напрямок програми	тис. грн	Частка бюджету
1. Участь у суспільному житті та соціальна згуртованість	600,0	1,6%
2. Стійкість, безпечне середовище, психоемоційне благополуччя	345,0	0,9%
3. Самореалізація та економічна спроможність молоді	665,0	1,8%
4. Інституційна спроможність і доказова політика	33 743,9	90,8%
у т. ч. утримання обласного молодіжного центру	32 222,9	86,7%
5. Розвиток інститутів громадянського суспільства (гранти)	1 180,0	3,2%
6. Міжнародне молодіжне співробітництво	320,0	0,9%
7. Цифровізація молодіжної роботи та інформування	320,0	0,9%
Разом на 2026–2030 роки	37 173,9	100%

Важливо уточнити призначення цих коштів: обласна програма покриває **базове функціонування установи** – оренду, комунальні послуги та оплату праці. Відновлення зруйнованого приміщення на вул. Магістратській, 3 до програми не включене; нині Центр працює на двох орендованих локаціях.

Окремі напрями залишаються недофінансованими щодо запитів молоді. Гранти для молодіжних і дитячих громадських організацій – 1 180 тис. грн на п'ять років. Заплановане відкриття **5 нових молодіжних центрів або просторів до 2030 року** слід оцінювати в контексті: 31 громада області сьогодні не має жодного об'єкта.

Водночас програма містить положення, які прямо відповідають виявленим потребам: напрям 4.4 передбачає навчання представників молодіжних рад, а напрям 3 – заходи з професійної орієнтації та стажування. Проблема не в змісті напрямів, а в обсязі ресурсу на них.

Як виконувалася попередня програма: підсумки 2025 року^[16]

10 089,7

тис. грн передбачено на 2025 рік

4 166,1

тис. грн проведених видатків

41,3%

рівень освоєння коштів

18 із 21

заходів з нульовим виконанням

МАЛЮНОК 4 · КУДИ ПІШЛИ ФАКТИЧНІ ВИДАТКИ 2025 РОКУ

99,5% – утримання мережі молодіжних центрів · 4 143,8 тис. грн

Уся решта програмної діяльності – **22,3 тис. грн (0,5%)**. Нульове виконання мали, зокрема, заходи з профорієнтації та перепідготовки молоді. Обласний молодіжний центр при цьому провів **332 заходи** за рік – мережа працює, але майже виключно за рахунок утримання, а не програмного ресурсу.

Ці цифри пояснюють структуру нової програми краще за будь-який аналіз її паспорта: у завершальний рік попередньої програми програмна діяльність фактично не фінансувалася. Заявлена в новій програмі частка програмної діяльності – **4,5% напряму інституційної спроможності** – має оцінюватися з урахуванням цього досвіду.

Суміжні обласні програми та виконання попередньої

Обласна програма «Молодь Чернігівщини» не є єдиним інструментом регіональної політики щодо молоді. Паралельно діють щонайменше п'ять програм^{[18][27-31]}, які частково закривають напрями, відсутні в цільовій.

Загальний обсяг п'яти суміжних програм – **121,91 млн грн**, тобто у **3,3 раза більше** за всю обласну програму «Молодь Чернігівщини» (37,17 млн грн). Однак частка, адресована безпосередньо молоді, розподілена вкрай нерівномірно.

ТАБЛИЦЯ 7 · ДОТІЧНІ ОБЛАСНІ ПРОГРАМИ: ОБСЯГ МОЛОДІЖНОГО КОМПОНЕНТА, ПІДСИЛЕННЯ ТА ОБМЕЖЕННЯ

Програма	Обсяг, млн грн	Молодіжний компонент	Частка	Чим підсилює цільову програму	Де не працює
Молодіжне житлове кредитування, 2026-2030	84,13	84,13	100%	Закриває житловий напрям, повністю відсутній у цільовій програмі. Найбільший ресурс, адресований безпосередньо молоді	40 кредитів за 5 років – близько 8 на рік на 57 громад; доступна лише тим, хто здатен обслуговувати довготермінову позику
«Чернігівщина конкурентоспроможна», 2021-2027	24,39	0,00 факт.	0%	Молодіжні конкурсні інструменти: «Chernihiv Innovation Challenge» з номінацією «Молодіжні новації» (14-22 роки)	Освоєння 49,2% у 2024 і 40,2% у 2025; молодіжні конкурси два роки поспіль не проводилися
Розвиток малого і середнього підприємництва, 2021-2027	10,24	0,189	1,8%	Молодіжна школа бізнесу, тренінги з підприємництва, ознайомлення студентів із практиками бізнесу	Молодіжний компонент – 189 тис. грн; результат після навчання не відстежується
Зайнятість населення, 2025-2026	без окремого бюджету	не виокремлено	–	Найбільше фактичне охоплення: працевлаштовано 1 399 із 2 042 випускників профосвіти (69%)	Молодь не виокремлена як цільова група з власним бюджетом, тому вартість охоплення оцінити неможливо
«Чернігівська громада»: волонтерство, 2025-2027	2,65	не виокремлено	–	Підтримка громадських ініціатив і волонтерства – напрям, де молодь Чернігівщини найактивніша	Кошторис скорочено з 550 до 100 тис. грн на 2025 рік
Разом суміжні програми	121,91	84,32	69,2%	Проти 37,17 млн грн обласної програми «Молодь Чернігівщини»	

ВИСНОВКИ: СУМІЖНІ ПРОГРАМИ ПІДСИЛЮЮТЬ ЦІЛЬОВУ, АЛЕ ВИБІРКОВО

- 01 Економічний компонент на обласному рівні представлений, але не розкритий на рівні місцевих програм.** Разом програми підприємництва, конкурентоспроможності та зайнятості формують повний ланцюг – від навчання підприємству до працевлаштування випускників профосвіти. Проте на рівні громад цей напрям фінансують лише **5% цільових і 2% суміжних програм**, тоді як стратегії декларують його у 28%. Тобто інструмент існує вгорі, але не має продовження там, де живе молодь.
- 02 Житловий напрям – єдиний повністю адресний, але вузький за охопленням.** 84,13 млн грн становлять 69,2% усього молодіжного ресурсу суміжних програм, однак 40 кредитів за п'ять років – це близько 8 сімей на рік на 57 громад, доступних лише тим, хто здатен обслуговувати довготермінову позику.
- 03 Найслабша ланка – не задум, а виконання.** Освоєння програми «Чернігівщина конкурентоспроможна» становило 49,2% у 2024 і 40,2% у 2025 році, а молодіжні конкурси два роки поспіль не проводилися.

Практичний висновок. Суміжні програми не дублюють цільову, а закривають напрями, яких у ній немає – житло, підприємництво, працевлаштування. Тому підсилення економічного напрямку молодіжної політики не обов'язково вимагає збільшення обласної програми: значну частину результату можна отримати через **виокремлення молоді як цільової групи з власним індикатором у наявних суміжних програмах** і відновлення вже передбачених, але не застосованих конкурсних інструментів.

Що пропонують громади: пріоритети програм і бюджети участі

Стратегії декларують інфраструктуру та працевлаштування, а програми фінансують переважно дозвілля й патріотичне виховання. У 29 громадах молодіжний компонент виявлено **лише у суміжних програмах**, ще у 13 – поряд із цільовою. Показники подано на єдиній шкалі – частка від усіх 57 громад області.

ТАБЛИЦЯ 8 · НАПРЯМИ СТРАТЕГІЙ І ПОЛІТИК ГРОМАД ^{[14][32]}

Напрямок	Цільові програми	Суміжні програми	Стратегії громад	Коментар
Дозвілля, культура, спорт	7 з 57 (12%)	5 з 57 (9%)	13 з 57 (23%)	Домінує в цільових програмах
Патріотичне виховання	4 з 57 (7%)	10 з 57 (18%)	2 з 57 (4%)	У 4 цільових програмах, пріоритет – у 2 стратегіях
Освіта та навички	4 з 57 (7%)	20 з 57 (35%)	29 з 57 (51%)	Формально це найкраще охоплений напрям, проте зміст цих згадок стосується переважно загальної середньої освіти та матеріально-технічної бази, зокрема ремонтів шкіл, підвезення учнів, забезпечення підручниками, а не тих навичок, про які йдеться в запиті молоді: неформальної освіти, цифрових і мовних компетентностей, навичок працевлаштування та підприємництва.
Здоров'я та безпека	4 з 57 (7%)	8 з 57 (14%)	10 з 57 (18%)	Збалансовано
Молодіжна інфраструктура	3 з 57 (5%)	4 з 57 (7%)	23 з 57 (40%)	Декларують 23 громади, тоді як фінансують цільово лише 3
Підтримка обдарованої молоді	2 з 57 (4%)	24 з 57 (42%)	0 з 57 (0%)	Тримається виключно на суміжних програмах
Участь та молодіжні ради	2 з 57 (4%)	9 з 57 (16%)	8 з 57 (14%)	Слабко представлено на всіх рівнях
Волонтерство	1 з 57 (2%)	6 з 57 (11%)	0 з 57 (0%)	Не має стратегічної основи
Працевлаштування, підприємництво	2 з 57 (4%)	13 з 57 (23%)	13 з 57 (23%)	Пріоритет у 13 стратегіях, у цільових програмах – 2: розрив стосується цільового фінансування
Доступне житло	0 з 57 (0%)	1 з 57 (2%)	0 з 57 (0%)	Лише Чернігівська міська громада має програму житлового забезпечення на 2026-2028 роки з фінансування 100 млн грн щороку.

БЮДЖЕТИ УЧАСТІ: ЄДИНИЙ МЕХАНІЗМ, ДЕ МОЛОДЬ САМА СПРЯМОВУЄ КОШТИ

Бюджет участі – єдиний механізм, через який молодь самостійно спрямовує публічні кошти на власну ідею. Станом на 2026 рік громадський бюджет участі діє у **7 громадах** області, шкільний громадський бюджет – у **3** ^[35].

ТАБЛИЦЯ 9 · ПАРАМЕТРИ ДІЮЧИХ ГРОМАДСЬКИХ БЮДЖЕТІВ УЧАСТІ ^[35]

Громада	Період дії	Обсяг	Максимум на проєкт	Вік учасників
Варвинська	програма на 2027-2029 роки	1 млн грн на рік	до 300 тис. грн	від 14 років
Бобровицька	програма на 2026-2028 роки	600 тис. грн	до 300 тис. грн	від 14 років
Ріпкинська	цикл 2026 року: подання 10.03-10.04	400 тис. грн	до 70 тис. грн	від 14 років
Добрянська	програма на 2025-2027 роки	до 2% власних надходжень загального фонду	до 200 тис. грн	від 16 років
Срібнянська	програма на 2024-2027 роки	не менш як 0,5% власних надходжень	не визначено	від 14 років
Іванівська	положення від 19.06.2026	не визначено	малі проєкти 50-100 тис. грн	від 16 років

ТАБЛИЦЯ 10 · ШКІЛЬНІ ГРОМАДСЬКІ БЮДЖЕТИ: СТАН У 2026 РОЦІ ^[35]

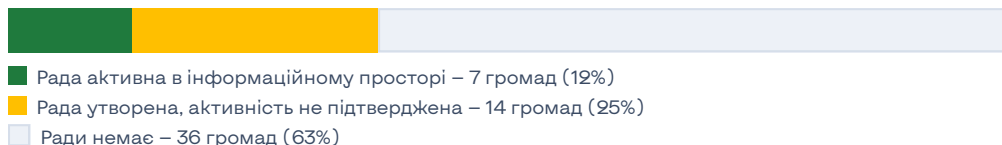
Громада	Стан	Параметри
Куликівська	чинна 2025-2026	На 2027-2029 роки затверджено програму з бюджетом 1 млн грн щорічно
Ладанська	чинна 2026-2028	Для двох ліцеїв; плановий ресурс на весь період – 110 тис. грн: 30 тис. на 2026 рік, по 40 тис. на 2027 і 2028 роки
Іванівська	положення чинне	Загальний обсяг – 75,0 тис. грн, сума одного проєкту не має перевищувати 75,0 тис. грн
Сновська	чинна 2025-2027, асигнувань не виявлено	Обсяг – 10% громадського бюджету участі з розподілом: 20% проєктам шкіл до 100 осіб, 50% – від 100 до 300 осіб, 30% – понад 300 осіб

Головний ризик шкільних бюджетів – сталість. Із десяти громад, де механізм запроваджувався, у 2026 році він чинний у чотирьох, а шість завершили його разом із донорським фінансуванням. Протилежний приклад – Куликівська громада, яка вже затвердила програму на 2027-2029 роки. Ініціатива «Шкільний громадський бюджет на дитячі мрії» за підтримки проєкту DECIDE ^[36] охопила **чотири** громади по 1 млн грн: у Чернігівській міській на конкурс подано 27 проєктів і 25 966 учасників, у Менській усі три проєкти-переможці по 351 тис. грн реалізовані в сільській місцевості, у Коропській – три по 351 тис. грн, у Березнянській – чотири по 250 і 276 тис. грн.

Молодіжні ради: що вони роблять і як це бачить молодь

Скільком громадам є кому представляти молодь^[25]

Молодіжна рада – консультативно-дорадчий орган, модель якого походить від переглянутої Європейської хартії про участь молоді в місцевому й регіональному житті. В області ради утворено у **21 громаді**, однак підтверджену активність в інформаційному просторі мають лише **7**.



Інструменти прямої фінансової участі поширені ще слабше: громадський бюджет діє у **7 громадах**, шкільний громадський бюджет – у **3**. Тобто у 47 громадах молодь не має жодного механізму, через який могла б самостійно спрямувати публічний ресурс на власну ініціативу.

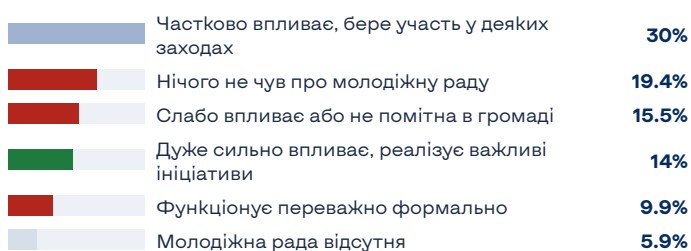


ТАБЛИЦЯ 11 · МОЛОДІЖНІ РАДИ ЗА РАЙОНАМИ: ОЗНАКИ ПУБЛІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ІЗ СЕМИ МОЖЛИВИХ^{[34][35]}

Район	Рад	Засідання щоквартально	Ведуть соцмережі	Збирають пропозиції	Зустрічі з владою	Адвокаційна кампанія	Протоколи оприлюднені	Ознак у середньому
Корюківський	3	3	2	2	2	3	1	4,3
Новгород-Сіверський	3	2	2	3	2	2	0	3,7
Ніжинський	6	5	2	3	1	3	1	2,3
Прилуцький	4	1	1	0	1	2	0	1,2
Чернігівський	6	1	0	0	1	1	0	1,2
Разом по області	22	12	7	8	7	11	2	2,2

Із семи ознак публічної діяльності ради області виконують у середньому 2,2. Найпоширеніші – регулярні засідання (12 рад, 55%) та адвокаційні кампанії (11 рад, 50%); найрідше – оприлюднення протоколів, лише 2 ради з 22 (9%). Найсильніші ради області – **Корюківська та Сновська**, по 6 ознак із 7; це той рівень, який варто брати за орієнтир. Лише 3 ради (14%) впливають на політики, а не лише на заходи.

ЯК МОЛОДЬ ОЦІНЮЄ ВПЛИВ РАДИ НА ЖИТТЯ ГРОМАДИ^[34]



Сильний вплив ради бачать 14,0% молоді. Сукупно негативні або нейтральні оцінки – не чули, слабо впливає, формальна, відсутня – становлять **50,7%**: половина молоді області або не знає про раду, або не бачить її роботи.

РАДА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВИВЧЕННЯ ПОТРЕБ

«За результатами дослідження Молодіжної ради Ніжина серед найактуальніших потреб молоді – три основні: сучасні молодіжні простори, спортивна інфраструктура та притулок для тварин».

Крістіна Калабіна · голова молодіжної ради Ніжина, за підсумками опитування потреб молоді громади^[36]

Приклад показує практичну цінність дієвої ради: вона не лише представляє молодь, а й **виробляє дані про її потреби** на рівні конкретної громади.

Оцінки молоді узгоджуються зі скринінгом не повністю: Ніжинський район має найвищу частку тих, хто бачить сильний вплив ради (23,2%), хоч його ради мають 2,3 ознаки, тоді як Чернігівський, де рад шість, має найнижчу оцінку сильного впливу (8,1%). Розбіжність пояснюється тим, що скринінг фіксує **публічну активність**, а опитування – **відчутність результату**: рада може засідати щомісяця й залишатися непомітною, і навпаки.

Молодіжна інфраструктура та молодіжна робота в громадах

ТАБЛИЦЯ 12 · МОЛОДІЖНА ІНФРАСТРУКТУРА ЗА РАЙОНАМИ, СТАНОМ НА 2026 РІК^[15]

Район	Громад	Громад із простором або центром	Об'єктів	Громад без жодного об'єкта
Корюківський	5	5 (100%)	7	0
Новгород-Сіверський	4	3 (75%)	5	1
Прилуцький	11	5 (45%)	5	6
Чернігівський	20	8 (40%)	28	12
Ніжинський	17	5 (29%)	5	12
Разом по області	57	26 (46%)	50	31 (54%)

Мережа станом на кінець 2025 року: 1 обласний молодіжний центр, 5 молодіжних центрів, 51 молодіжний простір. Зруйновано 1 об'єкт (КУ «Чернігівський обласний молодіжний центр», вул. Магістратська, 3), пошкоджено – 3. Для громад лінії активних бойових дій відсутність простору не потребує окремого пояснення; для решти це залишається питанням пріоритетів. У 2026 році у м. Чернігові відкрився молодіжний простір **12-21**, що здійснює послуги з кар'єрного консультування, покращення ментального здоров'я, розвитку м'яких навичок молоді та слугує майданчиком для молодіжних ініціатив.

УСПІШНИЙ КЕЙС ГРОМАДИ · МОЛОДІЖНИЙ ЦЕНТР «КУБ», КОРЮКІВСЬКА ГРОМАДА

Досвід «КУБу» показовий тим, що відповідає на кілька зафіксованих у дослідженні розривів одночасно. Центр відкрито 25 січня 2020 року в приміщенні колишнього банківського архіву, капітальний ремонт якого міська рада провела за три місяці. Під час повномасштабного вторгнення, коли підірвані мости фактично ізолювали місто, центр перетворився на гуманітарний штаб і працював у цьому режимі до травня 2023 року, після чого повернувся до молодіжної роботи.

«Наша діяльність стала можливою та успішною завдяки кільком ключовим чинникам. По-перше, це прагнення однодумців створити спільний простір. По-друге, міська влада завжди підтримує молодь і її ініціативи тут і зараз, а не відкладає на невизначене майбутнє. По-третє, місцевий бізнес, партнери та міжнародні донори відгукуються, бо бачать реальні результати наших проєктів. Замість очікування кращих часів ми сповідуємо принцип ініціативності та спільної роботи на користь громади. У межах проєкту "Стажування в ОМС" вже третій рік поспіль молодь віком 18-35 років може пройти двотижнєве стажування в Корюківській міській раді за обраним напрямком. Після завершення стажування учасники отримують можливість працевлаштування або потрапити до кадрового резерву. Завдяки цьому декілька дівчат вже працюють в органах місцевого самоврядування».

Володимир Онищук · директор молодіжного центру «КУБ», Корюківська громада^[26]

ПРАКТИКА ГРОМАДИ · СТАЖУВАННЯ ВІД МОЛОДІЖНОЇ РАДИ «САМ», СНОВСЬКА ГРОМАДА

Другий рік поспіль молодіжна рада при міському голові «САМ» організовує стажування власних активістів у Сновській міській раді: стажисти працюють у Центрі надання адміністративних послуг, Відділі організаційної роботи та інформаційного забезпечення й у регіональному офісі «СМАРТ.КОМ». Принципова відмінність від корюківської моделі – стажування організоване **самою молодіжною радою, без окремого положення ради громади**. Це показує, що механізм можна запустити без нормативної підготовки, спираючись на домовленість між радою та керівництвом установ; водночас відсутність положення робить практику залежною від складу ради, тому для сталості її варто закріпити рішенням ради. Формат розрахований і на старшокласників, а не лише на повнолітню молодь.

«Цей досвід стане для мене корисним при виборі майбутньої професії. Зараз я вагаюся між юридичним напрямком та соціальною роботою. Стажування допомагає краще зрозуміти, як працюють установи та наскільки важливо якісно допомагати людям».

Поліна Литвиненко · учениця 11 класу, стажистка Центру надання адміністративних послуг Сновської громади^[26]

Чернігівський обласний молодіжний центр

Чернігівський обласний молодіжний центр^[19] уже виконує частину функцій, які є предметом запиту молоді: працює як регіональна платформа молодіжної політики та неформальної освіти, готує молодь і молодіжних працівників, підтримує ініціативи, волонтерство, громадянську участь і міжнародну мобільність, а також забезпечує операційне адміністрування Молодіжної ради при Чернігівській ОДА. Центр проводить мобільну молодіжну роботу, виїзні тренінги, воркшопи, профорієнтаційні та інформаційні заходи, консультації й методичний супровід громад. У 2026 році створено Чернігівську філію Асоціації молодіжних центрів України, а обласні зустрічі молодіжних працівників проводяться двічі на рік.

У межах проєкту «Молодіжне вікно» наразі центр надає **кар'єрні консультації** та проводить навчання для молоді. Крім того, центр адмініструє аудіовізуальну студію «Контента», розмовний клуб з англійської мови, освітній кіноклуб, дебатний і читацький клуби.

Головним обмеженням центру залишається **ресурсне забезпечення**, насамперед відсутність видатків на відновлення будівлі, що постраждала внаслідок російської агресії, та рівень оплати праці штатних працівників. Умови оплати праці працівників молодіжних центрів визначено наказом Міністерства молоді та спорту України від 30 липня 2019 року № 3884 з урахуванням Єдиної тарифної сітки. Таким чином, схема посадових окладів встановлюється централізовано^[17], тому область не може змінити її власним рішенням. Водночас цей самий наказ надає керівникам молодіжних центрів право встановлювати працівникам надбавки – до 50% посадового окладу за високі досягнення у праці, виконання особливо важливої роботи або складність і напруженість, – однак лише в межах затвердженого кошторисом фонду заробітної плати.

33

штатні одиниці за розписом

17

фактично зайнятих працівників

19,7

тис. грн в середньому на місяць із нарахуваннями

332

заходи проведено за 2025 рік

ТАБЛИЦЯ 13 · РІЧНИЙ ФОНД ОПЛАТИ ПРАЦІ ОБЛАСНИХ МОЛОДІЖНИХ ЦЕНТРІВ: ПОРІВНЯННЯ^[20]

Установа	Період	Фонд оплати праці, тис. грн	Штатних одиниць	Фактично зайнято	На 1 працівника на рік	На місяць
Чернігівський ОМЦ	2026, план	4 026,0	33	17	236,8	19,7
Львівський ОМЦ	2025, факт	1 641,7	6,5	5	328,3	27,4

Порівняння підтверджує: ключовою проблемою є **не надмірний загальний фонд оплати праці, а низька тарифна основа при великому штатному розписі**. Львівський центр із 6,5 штатними одиницями забезпечує на 39% вищу оплату на одного працівника. Оплата праці, що становить менше середньої заробітної плати по області, є прямим обмеженням кадрової спроможності: без конкурентної зарплати неможливо залучити фахівців із фандрейзингу та комунікацій.

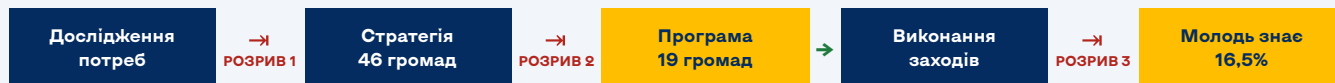


Перший запит – відновлення та реставрація власного приміщення Центру, зруйнованого внаслідок російської агресії. Другий – реальне фінансове забезпечення заходів, передбачених обласною програмою. Третій – гідна та конкурентна оплата праці працівників Центру.

Анастасія Ращупкіна, директорка Чернігівського обласного молодіжного центру^[19]

IV Де розривається цикл молодіжної політики

МАЛЮНОК 5 · ЦИКЛ ПОЛІТИКИ ТА ТРИ МІСЦЯ РОЗРИВУ



Розрив 1 – між дослідженням і стратегією. Стратегічні документи недостатньо охоплюють самі запити молоді. Працевлаштування є сумарно найвищим запитом (22,2% + 9,4% = 31,6% відповідей), однак пріоритетом його визначають лише **13 із 57 громад (23%)**. Доступне житло – другий за вагою запит (13,9%) – це повна «сліпа зона»: тему не називає **жодна з 57 стратегій і жодна цільова програма**, лише Чернігівська міська громада згадує молодіжне житло в суміжній програмі. Тобто запит кожного сьомого молодого респондента практично не потрапляє в документи молодіжної політики громад.

Розрив 2 – між стратегією та програмою. 46 громад мають стратегію з молодіжним компонентом, лише 19 – цільову програму з бюджетом. Молодіжні простори декларують 23 громади (40%), але цільову спрямованість на них мають лише 3 (5%).

Розрив 3 – на етапі комунікації. Про обласну цільову програму знають 16,5% опитаної молоді, тоді як 51,4% заявляють про низьку поінформованість.

ТАБЛИЦЯ 14 · ЗАПИТ ВІКОВОЇ ГРУПИ ПРОТИ ТОГО, ЧИМ ВІН ЗАКРИТИЙ У ПРОГРАМАХ ГРОМАД

Вікова група	Ключовий запит групи	Чим закритий у програмах громад	Охоплення
14–17 років учнівська молодь	Не знають, де шукати роботу – 85,5%; налаштовані на виїзд – 62,7%	Патріотичне виховання (22% записів), дозвілля (38%), підтримка обдарованої молоді – переважно шкільні стипендії та конкурси	НИЗЬКЕ
18–22 роки студентство	Критичні проблеми з роботою – 61,1%; хочуть впливати на рішення – 61,1%	Стипендії та премії обдарованій молоді, окремі лідерські тренінги. Підтримка орієнтована на успішну меншість; перше робоче місце та стажування не фінансуються або відсутні	НИЗЬКЕ
23–29 років молоді спеціалісти	Найвищий запит на працевлаштування – 76,6%; хочуть впливати – 65,4%	Практично не охоплені: заходи зорієнтовані на школярів і студентів. Група поза цільовою аудиторією більшості програм	ДУЖЕ НИЗЬКЕ
30–35 років молоді сім'ї, фахівці	Хочуть впливати – 100%; потреба у сприянні працевлаштуванню – 74,3%; найнижча готовність виїхати – 20%	Житлове кредитування на обласному рівні (40 сімей за 5 років); на рівні громад – практично нічого	ДУЖЕ НИЗЬКЕ

Зіставлення виявляє системну невідповідність: програми громад зорієнтовані на молодшу вікову групу, тоді як найвищий запит на участь і найнижча готовність до виїзду характерні для старших. **Молодь 23–35 років – та, що вже ухвалила рішення залишитися, – майже не є адресатом молодіжної політики громад.**

Цей розрив має наслідки і для наймолодшої групи. Саме молодь 14–17 років демонструє **найвищі міграційні настрої**, а відсутність зрозумілої перспективи після завершення школи, зокрема можливостей для навчання, першого робочого місця, стажування, професійного розвитку та участі в житті громади, може посилювати орієнтацію на виїзд. Таким чином формується замкнений цикл: **недостатня підтримка молоді після досягнення повноліття → відсутність видимої траєкторії розвитку в громаді → раннє формування наміру виїхати з громади або регіону.**

Вразливі групи: молодь селищних і сільських громад

ТАБЛИЦЯ 15 · ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ МОЛОДІЖНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ ЗА ТИПОМ ГРОМАДИ^[14]

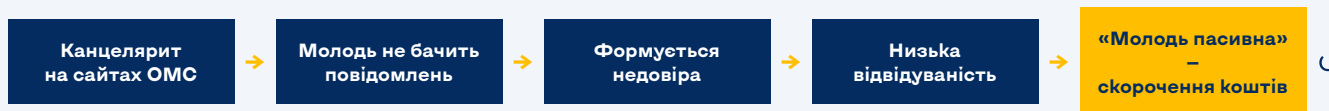
Тип громади	Громад	Молодіжний простір	Цільова програма	Програма з молодіжним компонентом	Молодіжна рада	Рада активна	Бюджет участі
Міські громади	16	9 (56%)	7 (44%)	13 (81%)	9 (56%)	5 (31%)	1 / 1
Селищні та сільські громади	41	17 (41%)	12 (29%)	24 (59%)	12 (29%)	2 (5%)	6 / 2

Найбільша різниця стосується представництва: активну молодіжну раду мають **31% міських громад проти 5% селищних і сільських** – розрив у шість разів. Для політики це означає, що рівномірний розподіл ресурсу між громадами закріплюватиме наявну нерівність: пріоритет доцільно надавати саме селищним і сільським громадам.

Комунікаційний розрив: різні канали та різна мова

Комунікаційний розрив діє як самопідтримний механізм: він не лише зменшує обізнаність молоді, а й формує в органів влади висновок про її пасивність, який згодом стає аргументом для скорочення видатків.

МАЛЮНОК 6 · ЗАМКНЕНЕ КОЛО КОМУНІКАЦІЙНОГО РОЗРИВУ



Із зіставлення каналів комунікації випливають три практичні висновки.

Перший стосується каналу: органи місцевого самоврядування системно присутні там, де молоді найменше – TikTok використовують 7% опитаних посадових осіб громад при охопленні 44% опитаної молоді. Водночас, навіть спільні канали комунікації (Telegram, Instagram) не знаходять достатнього перетину.

Другий стосується форми: навіть там, де канал обрано правильно, зміст повідомлень не відповідає очікуванням – 36,1% молоді називають контент занадто офіційним, 30,1% – нерегулярним, тоді як 81,6% вважають короткі відео зручним форматом.

Третій висновок стосується не каналу і не формату, а самої можливості знайти інформацію про можливості: на сайтах громад відсутні або нерегулярно оновлюються розділи про Молодіжну політику, а відповідні цільові програми часто відсутні у відкритому доступі в машиночитанному форматі зі зрозумілою навігацією.

МАЛЮНОК 7 · КАНАЛИ ІНФОРМУВАННЯ: МОЛОДЬ І ОРГАНИ ВЛАДИ, %^[14]

	Використовують ОМС	Користується молодь
Facebook	86	41
Telegram	71	67
Instagram	64	65
Сайт ОМС	29	22
TikTok	7	44

Найбільший розрив – TikTok: 44% молоді проти 7% громад. Facebook, навпаки, використовують 86% органів влади при охопленні 41% молоді. Telegram – єдиний канал, де сторони справді збігаються: **80,1% молоді** назвали його найзручнішим для отримання інформації.



Кадровий і ресурсний розриви: структура видатків

Кадрова спроможність у молодіжній сфері залишається головним обмеженням реалізації політики. У більшості сільських і селищних рад обов'язки з молодіжної роботи покладено на посадових осіб додатково до основних функцій. Оплата праці працівника молодіжної сфери, що становить **менше середньої заробітної плати по області**, є прямим обмеженням: відсутність належної оплати та достатніх навичок із фандрейзингу й комунікацій спричиняє обмежену здатність громад залучати зовнішній ресурс.

ТАБЛИЦЯ 16 · НАПРЯМ «ІНСТИТУЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ»: СТРУКТУРА ВИДАТКІВ, ТИС. ГРН^[4]

Категорія видатків	2026	2027	2028	2029	2030	Разом
Оплата праці 33 посад обласного центру	4 026,0	4 331,0	4 657,0	5 076,1	5 533,0	23 623,1
Функціонування установи	1 156,0	1 220,7	1 292,6	1 370,2	1 452,4	6 491,9
Комунальні послуги	368,0	388,3	412,3	449,4	489,9	2 107,9
Разом утримання установи	5 550,0	5 940,0	6 361,9	6 895,7	7 475,3	32 222,9
Заходи у молодіжній сфері	150,0	160,5	180,0	190,5	200,0	881,0
Підготовка фахівців «Молодіжний працівник»	55,0	55,0	55,0	70,0	85,0	320,0
Навчання представників молодіжних рад	55,0	55,0	55,0	70,0	85,0	320,0
Разом програмна діяльність (4,5%)	260,0	270,5	290,0	330,5	370,0	1 521,0

ТАБЛИЦЯ 17 · РІЧНІ ВИДАТКИ МОЛОДІЖНИХ ПРОГРАМ У 2026 РОЦІ: ЧОТИРИ ОБЛАСТІ, ТИС. ГРН^{[21][22][23]}

Напрямок	Чернігівська	Київська	Рівненська	Житомирська
Річний бюджет програми	6 496,0	9 897,0	11 821,9	4 604,0
Утримання обласного центру	85,4%	53,5%	52,4%	—
Підтримка локальних просторів і центрів	—	5,1%	0,4%	—
Гранти, премії та стипендії для молоді	—	3,1%	8,8%	4,3%
Економічна спроможність молоді	1,8%	3,0%	2,9%	92,9%
Підтримка молодіжних рад	0,8%	2,5%	—	0,1%

Порівняння показує, що проблема Чернігівщини полягає не в обсязі програми, а в її структурі: за річним бюджетом область посідає третє місце з чотирьох, але за часткою утримання установи – перше з великим відривом. Житомирщина при найменшому бюджеті спрямовує **92,9%** на економічну спроможність молоді, тобто безпосередньо на запит, який на Чернігівщині є пріоритетом для 75,9% респондентів.

V Три сценарії розвитку Чернігівщини до 2030 року

Сценарії побудовані за чотирма векторами, які дослідження визначило як визначальні для рішення молодोї людини залишитися або виїхати: простори та інфраструктура, економічні можливості, взаємодія з владою і наслідок для самої молоді. Базовий сценарій не є нейтральним: він означає збереження чинних розривів, зафіксованих у розділі IV.

ТАБЛИЦЯ 18 · СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ЗА ЧОТИРМА ВЕКТОРАМИ

Вектор	Негативний «Відтік і стагнація»	Базовий «Статус-кво»	Позитивний «Квантовий стрибок»
Простори та інфраструктура	Закриття просторів, подальші руйнування, відсутність молодіжних працівників	Працюють уже створені простори, точковий пошук ресурсів на нові; відновлено близько 30% пошкоджених	Безбар'єрний молодіжний центр або простір у кожній громаді, зі штатом працівників і сталим фінансуванням
Економічні можливості	Високий попит на роботу при низькій оплаті, відтік інвесторів, закриття грантових програм і бізнесів	Громади поступово збільшують видатки на молодь, працює бюджет участі, з'являються локальні програми стажування	Оплачувані стажування, квоти для молоді громади на місцевих підприємствах, гарантована конкурентна зарплата, підтримка стартапів
Взаємодія з владою	Влада не йде на контакт, відкладає рішення; молодь як інструмент піару	Взаємодія на 1–3 щаблях драбини Харта, платформа діалогу раз на 3 місяці	Профільний фахівець із молоді в кожному органі місцевого самоврядування, молодь у робочих групах і на керівних посадах
Наслідок для молоді	Втрата віри у майбутнє, зниження мотивації навчатися й лишатися в громаді	Молодь менше виїжджає, бо з'являються можливості для розвитку на місці	Повернення молоді, яка виїхала раніше; молодь створює робочі місця в громаді

ЩО ВИЗНАЧАЄ ВИБІР СЦЕНАРІЮ

Різниця між базовим і позитивним сценаріями полягає не в обсязі коштів, а в трьох рішеннях: чи має громада **відповідальну особу** за молодіжну політику, чи закладено молодіжний напрям у **цільову програму з бюджетом**, і чи існує **видима точка входу**, через яку молода людина може долучитися. Усі три рішення ухвалюються на місцевому рівні й не потребують зміни законодавства.



Візія молоді Чернігівщини: регіон, який обирають

ВІЗІЯ МОЛОДІ ЧЕРНІГІВЩИНИ

«У 2030 році ми хочемо бачити Чернігівщину регіоном, який молодь свідомо обирає для життя, навчання, роботи й самореалізації. Ми не хочемо обирати між домом і перспективою: прагнемо мати якісну освіту, гідну роботу та оплату праці, можливості для стажування, підприємництва і реалізації власних ідей у своїх громадах. Незалежно від місця проживання ми маємо мати доступ до безпечних молодіжних просторів, сучасних послуг, зрозумілої інформації та підтримки ментального здоров'я. Ми хочемо не лише брати участь у заходах, а реально впливати на рішення, отримувати підтримку для ініціатив і бачити результат своєї участі. Чернігівщина 2030 року – це регіон, до якого хочеться повертатися і який молодь розвиває разом із владою, громадами, бізнесом та громадським сектором».

Якою молодь бачить Чернігівщину у 2030 році^[26]

«Якби я міг зазирнути у Чернігівщину 2030 року, найбільше я хотів би побачити перетворення регіону на потужний молодіжний магніт, де локальні ініціативи мають усебічну підтримку, а молодь не змушена обирати між самореалізацією та любов'ю до рідного краю».

Арсен М. · Добрянський молодіжний центр

«Щоб у 2030 році молодь Чернігівщини реально впливала на рішення в громадах: через працюючі молодіжні ради, участь у бюджетуванні та реалізовані проекти, а не формальні консультації. Щоб ідеї молоді системно ставали частиною місцевих програм і фінансувались, а не залишались на папері».

Микита Б. · громадська організація

«Найбільша зміна, яку я хочу побачити, – поява нових ініціатив та ідей, які підлітки самостійно можуть реалізувати: благодійних книжкових клубів, виставок, дискусійних платформ або дебатних клубів. Моя мрія – аби на всеукраїнській арені можливостей, голосу і дій молоді Чернігівщина займала провідні позиції».

Олександра С. · Чернігівська ЗОШ № 19

«Я б запровадила програму оплачуваних стажувань для молоді в місцевих підприємствах та організаціях, щоб отримати перший досвід роботи саме у своїй громаді – із перспективою кар'єрного розвитку та гідної зарплати».

Олександра С. · Чернігівська міська територіальна громада

«У молодіжному центрі мають відбуватися активності, цікаві саме молоді, а не викладачам або ж просто формальності».

Ангеліна П. · Михайло-Коцюбинська громада



Стратегічні цілі та практичні кроки до 2030 року

01 Спроможна, кадрово забезпечена й підзвітна система молодіжної політики

- Молодіжна стратегія Чернігівщини до 2030 року з мапою проєктів.
- Створення Проєктного офісу Регіонального молодіжного конгресу – позабюджетної експертної підтримки розвитку молодіжної політики в регіоні.
- Запровадження посади молодіжного працівника в кожній громаді або на міжмуніципальному рівні відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад».
- Безперервне навчання і професійний супровід фахівців та молодіжних рад.
- Функціональний аудит Чернігівського обласного молодіжного центру та підвищення інституційної спроможності шляхом залучення зовнішніх фахівців.
- Запровадження публічного реєстру цільових програм Чернігівщини з висвітленням індикаторів та стану їх виконання.
- Запровадження щорічного публічного звітування Чернігівського обласного молодіжного центру на власному вебсайті.
- Залучення організацій громадянського суспільства для реалізації напрямків обласної програми на конкурсній основі.

02 Кар'єрна та економічна перспектива молоді в регіоні

- «Молодіжне вікно – 2030»: індивідуальний кар'єрний маршрут для кожного випускника шкіл Чернігівщини.
- Молодь – активний учасник регіональної платформи «Влада – бізнес»: запровадження Молодіжної гарантії для молоді Чернігівщини – стажувань, корпоративного наставництва і першого досвіду для молоді.
- Щорічна програма стажування молоді в ОВА, її структурних підрозділах та підприємствах (установах, організаціях) Чернігівської обласної ради: неоплачуваний формат з 2027 року, з 2028 року – залучення приватного бізнесу до програми (у тому числі запровадження оплачуваного стажування на засадах співфінансування), у 2029–2030 роках – запровадження оплачуваного стажування.
- Грантова підтримка молодіжного підприємництва з навчанням, менторством і податковими консультаціями.
- Щорічне формування регіонального замовлення для професійної та фахової передвищої освіти за прогнозом попиту.
- «Навчайся вдома»: освітні гранти для здобуття вищої освіти в університетах Чернігівщини.

03 Рівний доступ до молодіжних послуг, безпечного середовища та інформації

- Підтримка мережі локальних молодіжних просторів і центрів шляхом надання інституційних грантів.
- Мобільна молодіжна робота та міжмуніципальні послуги для віддалених громад: запуск мобільного молодіжного центру (мобільних молодіжних центрів) з використанням шкільних автобусів.
- Єдиний онлайн-навігатор можливостей з визначеними відповідальними за оновлення даних.
- Щотижневий дайджест подій для молоді регіону у медіа.
- Щорічна школа медіаторів для лідерів учнівського самоврядування.
- Доступні програми психологічної підтримки, життєстійкості та безпечного дозвілля.

04 Реальна участь, партнерство та соціальна згуртованість

- Щорічна Школа молодіжних рад із менторським супроводом.
- Регіональна платформа на базі Молодіжного конгресу з експертною підтримкою.
- Щорічний Обласний Молодіж: нова точка розвитку та діалогу.
- Гранти для молодіжних організацій та ініціатив із комплексним навчанням і супроводом.
- Публічна відповідь органів влади на пропозиції молоді з фіксацією результату.
- Щорічні обласні премії молоді за конкретні результати та суспільно корисні ініціативи.
- Молодіжний бюджет участі: запроваджено інструмент підтримки молодіжних ініціатив на обласному рівні та у щонайменше 30% громадах.

Мапа пріоритетних молодіжних проєктів Чернігівщини

Сім проєктів сформовано за результатами стратегічних сесій та ідеатонів. Розрахунки відображають орієнтовну вартість одного щорічного циклу або події без транспортних витрат; окремі проєкти передбачені виключно за рахунок позабюджетних ресурсів.

ТАБЛИЦЯ 19 · МАПА ПРІОРИТЕТНИХ МОЛОДІЖНИХ ПРОЄКТІВ

Проект	Суть	Відповідальні	Орієнтовна вартість	Індикатори
1. Щорічна програма стажування молоді	Щорічне стажування молоді 18–35 років у структурних підрозділах обласної адміністрації, комунальних підприємствах та установах обласної ради	Департамент сім'ї, молоді та спорту, громадські організації	2027 – 10,0 тис. грн 2028 – 150,0 2029 – 180,0 2030 – 200,0	Щонайменше 100 осіб пройшли стажування до 2030 року, по 25 осіб щороку
2. «Молодіжне вікно – 2030»	Розробка індивідуального кар'єрного маршруту для школярів та NEET-молоді: мапа професій → профорієнтація → консультація → стажування → перша робота або власна справа	Департамент економічного розвитку, обласний центр зайнятості, обласний молодіжний центр	1 024,8 тис. грн – оплата праці фахівця з кар'єрного консультування за весь період (у межах фонду оплати праці центру) 584,0 – щорічний триденний модуль для 20 молодіжних працівників	До 2030 року 100% випускників мають доступ до кар'єрного маршруту
3. Молодіжна платформа Чернігівщини	Створення регіональної молодіжної платформи із зовнішнім експертним супроводом робочих груп з розробки заходів та розвитку молодіжної політики (проектний офіс)	Регіональний молодіжний конгрес, Молодіжна рада при Чернігівській ОДА, обласний молодіжний центр, громадські організації	980,0 тис. грн на 6-місячний цикл роботи	Сформовано молодіжну стратегію; розроблено мапу проєктів на 2028–2030 роки; створено постійнодіючий проєктний офіс
4. Чернігівська Школа молодіжних рад	Запровадження дводенного курсу для представників молодіжних рад із тримісячним менторським супроводом	Обласний молодіжний центр, громадські організації	189,8 тис. грн щороку 756,0 – до 2030 року	30 представників щороку; 70% рад висвітлюють діяльність у соцмережах; 6 рад реалізували адвокаційні кампанії
5. Публічний акселератор можливостей	Створення єдиного регіонального каналу можливостей для молоді	Обласний молодіжний центр	960,0 тис. грн – оплата праці зовнішнього експерта з комунікацій та інформаційного супроводу (розроблення застосунку не включене)	70% молоді, що бере участь в опитуваннях, демонструють обізнаність про активності в регіоні
6. Регіональний буткемп з підприємництва	Дводенний інтенсив для молоді з ідеями власного бізнесу: бізнес-модель, фінансова грамотність, презентація перед менторами й потенційними інвесторами; переможці отримують супровід при поданні заявок	Департамент економічного розвитку, обласний молодіжний центр, ДО «Регіональний фонд підтримки підприємництва по Чернігівській області»	211,4 тис. грн на один буткемп (20 учасників): харчування 37,8 · розміщення 60,0 · транспорт 13,6 · тренери 40,0 · експерти 60,0 1 691,2 – на 4 роки	Щороку щонайменше 40 учасників; не менше 5 команд подано на грантові програми
7. Мобільний молодіжний центр	Запуск мобільної молодіжної роботи для віддалених і прикордонних громад на базі 1–2 наявних шкільних автобусів (у міжсезонний або вільний від перевезень учнів час) або окремо закупленого мобільного центру	Обласний молодіжний центр, районні військові адміністрації, органи місцевого самоврядування (за згодою на використання шкільного автобуса)	11 500,0 тис. грн на 36-місячний цикл: закупівля автобуса ≈2 500,0 та утримання ≈250,0 на рік. Джерело – виключно позабюджетні ресурси	Щорічні виїзди щонайменше до 10 громад без стаціонарної молодіжної інфраструктури

Адресні рекомендації: обласний рівень

Чернігівська обласна військова адміністрація

1. Внести зміни до Порядку стажування громадян^[94] для розширення доступу молоді.
2. Ініціювати розробку Молодіжної стратегії Чернігівщини та затвердити її розпорядженням начальника адміністрації.
3. Ініціювати розробку програми «Чернігівщина конкурентоспроможна на 2028–2035 роки» з урахуванням молодіжного компонента.
4. Долучити представників Регіонального молодіжного конгресу та Молодіжної ради при ОДА до зустрічей у межах регіональної платформи «Влада – бізнес».
5. Ініціювати розробку обласної програми «Навчайся вдома» зі щорічним фінансуванням регіонального замовлення на підготовку молодших бакалаврів і бакалаврів у закладах професійної та фахової передвищої освіти.
6. Ініціювати розробку та запровадження Обласного молодіжного бюджету участі – програми підтримки молодіжних проєктів до 100 тис. і 250 тис. грн загальною сумою 1 млн грн.
7. Передбачити видатки на відновлення Чернігівського обласного молодіжного центру, постраждалого внаслідок російської агресії.

Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської ОДА

1. Переглянути розподіл видатків Обласної програми «Молодь Чернігівщини»: збільшити видатки на програмний компонент діяльності обласного центру; збільшити видатки на реалізацію заходів інститутами громадянського суспільства; запровадити щорічне стажування молоді в межах напрямку економічної спроможності.
2. Ініціювати впровадження обласних щорічних премій для молоді в розмірі 10 000 грн.
3. Передбачити видатки на оновлення вебсайту та створення реєстру цільових програм громад.
4. Забезпечити публічне висвітлення цільових програм, молодіжних просторів і центрів громад.

Департамент економічного розвитку Чернігівської ОДА

1. Відновити конкурс молодіжних інноваційних розробок «Chernihiv Innovation Challenge» та інвестиційних проєктів «Invest-Up.CN».
2. Передбачити впровадження кар'єрного маршруту для 100% випускників шкіл і представників NEET-молоді.
3. Створити інтерактивну мапу економічних можливостей для молоді: вакансії, стажування та курси підвищення кваліфікації в одному місці.

КУ «Чернігівський обласний молодіжний центр»

1. Створити публічний вебсайт із висвітленням напрямів діяльності, річних програмних і фінансових звітів, форм підтримки.
2. Провести функціональний аудит Центру та визначити критичне кадрове ядро.
3. Розглянути можливість залучення зовнішніх фахівців для підсилення інституційної спроможності Центру шляхом використання механізму публічних закупівель послуг.
4. Масштабувати практику кар'єрного супроводу молоді в межах проєкту «Молодіжне вікно» до 2030 року.
5. Запровадити щорічні програми навчання та менторського супроводу представників молодіжних рад.
6. Утворити проєктний офіс з експертного супроводу Регіонального молодіжного конгресу Чернігівщини на 2028–2030 роки.
7. Передбачити в штатному розписі окремого фахівця (фахівців) з кар'єрного консультування молоді на постійній основі.

Адресні рекомендації: громади та центральний рівень

Наступні рекомендації адресовані органам місцевого самоврядування громад, які є безпосередніми виконавцями молодіжної політики на місцях, а також центральному рівню. Частина виявлених обмежень не може бути усунена регіонально: тарифна сітка оплати праці молодіжних працівників, податкові стимули для роботодавців і статус молодіжного працівника визначаються центрально.

Органи місцевого самоврядування територіальних громад

1. Залучати зовнішніх фахівців до розроблення, супроводу та моніторингу молодіжних програм, залучення позабюджетних ресурсів та інформування молоді через інструмент закупівлі консультаційних послуг.
2. У громадах, де не передбачена окрема штатна посада молодіжного працівника, розглянути можливість запровадження такої посади на міжмуніципальному рівні відповідно до Закону України «Про співробітництво територіальних громад».
3. Розглянути створення молодіжних просторів на базі укриттів, закладів освіти, орендованих або переданих у користування комерційних приміщень (порожні торгові площі, офіси).
4. Розглянути можливість використання наявних шкільних автобусів для трансферу молоді до молодіжних просторів або організації мобільної молодіжної роботи у вільний від навчання час.

Міністерство молоді та спорту України

1. Переглянути наказ від 30.07.2019 № 3884^[17] щодо тарифних розрядів працівників молодіжних центрів.
2. У межах ініціативи ЄС «Молодіжна гарантія» провести інформаційну кампанію щодо податкових пільг для роботодавців.
3. Ініціювати розширення пільг для молоді до 35 років із прифронтових територій, включно з Чернігівською областю, за програмами «Оселя та «Власна справа».

Кабінет Міністрів України

1. Внести зміни до постанови від 30.08.2002 № 1298, виключивши з її дії молодіжних працівників державних і комунальних установ.
2. Запровадити експериментальний проєкт із наданням органам місцевого самоврядування права під час дії правового режиму воєнного стану встановлювати розмір оплати праці для посадових осіб з урахуванням місцевих умов і можливостей відповідних місцевих бюджетів.
3. Запровадити програму мовних ваучерів на вивчення іноземної мови (курси або сертифікаційні іспити) як інструмент підвищення конкурентоспроможності на ринку праці та академічної мобільності – за аналогією з ваучерами на перепідготовку, які вже використовує служба зайнятості.
4. Запровадити публічний реєстр нормативних актів органів місцевого самоврядування у машиночитаному форматі, з єдиною навігацією та пошуком.

Верховна Рада України

1. Внести зміни до статті 11 Закону «Про наставництво» від 18.12.2025 № 4744-IX щодо можливості наставництва для молодих осіб віком 18–25 років, які здобувають перший професійний досвід, із чітким розмежуванням наставництва і трудових відносин.
2. Внести зміни до Закону «Про зайнятість населення» № 5067-VI та Податкового кодексу щодо компенсації єдиного соціального внеску роботодавцям, які беруть молодь на перше робоче місце.
3. Розглянути внесення змін до Закону № 3077-IX «Про службу в органах місцевого самоврядування» щодо уточнення статусу молодіжних працівників.

Пропозиції до обласної програми «Молодь Чернігівщини»

Під час підготовки Молодіжної візії учасниками заходів та аналітичною командою сформовано пакет пріоритетних активностей. Загальний бюджет обласної програми на 2027 рік становить **6 805,5 тис. грн**, у тому числі на заходи молодіжної політики **865,5 тис. грн**.

ТАБЛИЦЯ 20 · ПРОПОЗИЦІЇ ДО ЗАХОДІВ ПРОГРАМИ ТА РІЧНОГО БЮДЖЕТНОГО ПЕРЕРОЗПОДІЛУ, ТИС. ГРН

Напрямок і пропозиція	Зміст пропозиції	Наявний ресурс	Потреба
1. Розширення участі та соціальної згуртованості молоді	Щорічні премії молоді Чернігівщини – надання 15 премій по 10 тис. грн за громадські, волонтерські, наукові, підприємницькі, культурні та відновлювальні ініціативи за результатами відкритого конкурсу	55,0	150,0
2. Розвиток стійкості, безпечного середовища та психоемоційного благополуччя	Однорічна школа шкільних медіаторів – навчання лідерів учнівського самоврядування основам медіації та підготовка планів її впровадження (40,4). Тренінги з домедичної допомоги для молодіжних працівників і представників молодіжної інфраструктури (150,0). Школа волонтерства – щорічне навчання 20 молодих волонтерів (97,2)	40,0	287,6
3. Самореалізація та економічна спроможність молоді	Щорічна програма стажування молоді – у 2027 році неоплачуване стажування 15–20 осіб в ОВА, її підрозділах та установах обласної ради; бюджет передбачає премію координатору (10,0). «Молодіжне вікно»: буткемпи з відкриття власної справи – 2 регіональні буткемпи підприємництва на 40 осіб (422,8)	55,0	432,8
4. Інфраструктура і доказовість	Кар'єрний радник для молоді – окремий фахівець із кар'єрного консультування (у межах фонду оплати праці). Спеціалізований тренінг «Молодіжний працівник» – програмування молодіжних послуг, кар'єрне консультування, робота з даними (146,0). Школа молодіжних рад із менторством – для 30 представників рад (189,8)	110,0	335,8
5. Розвиток інститутів громадянського суспільства	Збільшення підтримки проєктів молодіжних і дитячих громадських організацій – щорічний конкурс молодіжних проєктів із навчанням і менторським супроводом виконавців; можливість залучення організацій громадянського суспільства до реалізації окремих заходів програми на конкурентній основі	200,0	300,0
6. Міжнародна співпраця	Молодіжна дипломатія «Чернігів – Реймс» – підготувати обмін для представників молодіжних рад і працівників лише після письмового підтвердження приймаючої сторони та зовнішнього фінансування.	55,0	0,0
7. Цифровізація молодіжної роботи та інформування	Вебсайт і публічна звітність обласного молодіжного центру – розробка дизайну та створення вебсайту з календарем заходів, форматами співпраці, звітністю, показниками охоплення та географією діяльності.	55,0	35,0
Загалом бюджет пропозицій на рік		570,0	1 541,2
Дефіцит порівняно з чинним програмним ресурсом			1 246,2

Три підходи до покриття дефіциту

1. Позабюджетний ресурс

Щонайменше 1 246,2 тис. грн на рік через створення Проектного офісу Регіонального молодіжного конгресу та системне залучення партнерських, донорських і бізнес-ресурсів. Не потребує змін до програми, але залежить від зовнішніх факторів.

2. Окрема програма «Молодіжна гарантія»

Розробка окремої програми в межах ініціативи ЄС «Молодіжна гарантія»: стажування, кар'єрне консультування, воркшопи, гранти на започаткування власної справи та інноваційні проєкти.

3. Поетапна оптимізація центру

Функціональний аудит центру, визначення критичного складу персоналу та переліку послуг; зменшення фактичної чисельності з 17 до 11 працівників. Покриває дефіцит повністю; загальний бюджет програми не збільшується.

Обґрунтування сценарію оптимізації. Оптимізація не є самостійною програмною активністю, тому функціональний перегляд не включається до таблиці пропозицій і не потребує окремого бюджету. За попередніми оцінками, у разі зменшення фактичного складу персоналу до 11 осіб зі збільшенням оплати праці на 10% видатки на оплату праці зменшаться до 3 082,65 тис. грн, а розрахункова економія становить 1 248,4 тис. грн на рік.

Джерела

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

1. Національна молодіжна стратегія до 2030 року, затверджена Указом Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021. zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021
2. Державна цільова соціальна програма «Молодь України: покоління стійкості 2030», затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 2 січня 2026 року № 20
3. Стратегія Організації Об'єднаних Націй щодо молоді. un.org/youthenvoy/youth-un
4. Обласна програма «Молодь Чернігівщини» на 2026–2030 роки. cg.gov.ua
17. Умови оплати праці працівників молодіжних центрів, затверджені наказом Міністерства молоді та спорту України від 30 липня 2019 року № 3884. zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0951-19
24. Розпорядження начальника Чернігівської обласної державної адміністрації від 21 листопада 2019 року № 670 (Порядок стажування). cg.gov.ua

ДЕМОГРАФІЧНА ТА ЕКОНОМІЧНА СТАТИСТИКА

5. Forbes Ukraine. Дослідження щодо чисельності населення України, 24 листопада 2025 року. forbes.ua
6. Державна служба статистики України, Головне управління статистики у Чернігівській області. Дані за 2016 рік. chernigivstat.gov.ua/statdani/Demog/2016
7. Державна служба статистики України, Головне управління статистики у Чернігівській області. Дані за 2019 рік. chernigivstat.gov.ua/statdani/Demog/2019
8. Суспільне ТВ. На 9% зменшилася кількість новонароджених у Чернігівській області протягом 2025 року. suspilne.media/chernihiv
9. Дані Міністерства юстиції України щодо демографічної ситуації: у 2025 році смертність майже втричі перевищила народжуваність. skilky.info
10. Модельна оцінка на основі декларацій із лікарями за даними Національної служби здоров'я України та вікової структури 2022 року. Орієнтовна похибка – щонайменше ±0,5–1,0 в. п. Дані з Програми соціально-економічного розвитку Чернігівської області на 2026 рік
13. Прогноз ООН World Population Prospects. datareportal.com/reports/digital-2025-ukraine

НОРМАТИВНІ АКТИ СУМІЖНИХ ОБЛАСНИХ ПРОГРАМ

27. Розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 24.12.2025 № 1464 (обласна програма молодіжного житлового кредитування на 2026–2030 роки)
28. Розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 23.12.2025 № 1425 (обласна програма «Молодь Чернігівщини» на 2026–2030 роки)
29. Рішення Чернігівської обласної ради від 26.01.2021 № 5-2/VIII зі змінами, останні з яких унесено розпорядженням від 01.05.2025 № 644 (комплексна програма «Чернігівщина конкурентоспроможна» на 2021–2027 роки)

ДЖЕРЕЛА БЛОКУ ПРО УЧАСТЬ МОЛОДІ

33. Опитування «Участь молоді Чернігівщини», 2026 рік, 266 респондентів. Респонденти могли обирати кілька варіантів відповіді
34. Опитування молоді Чернігівської області, 2025 рік, 444 респонденти; ініціатор – Молодіжна рада при Чернігівській обласній державній адміністрації

РИНОК ПРАЦІ ТА ЕКОНОМІКА

11. Юрій Тарасовський, Forbes.ua. Новий рекорд: 71% промислових підприємств назвали кадровий дефіцит головною проблемою – опитування Інституту економічних досліджень, 15 липня 2026 року
12. Чернігівський обласний центр зайнятості населення: динаміка зайнятості населення регіону за перше півріччя 2026 року
18. Обласні програми Чернігівської області. Чернігівська обласна державна адміністрація. cg.gov.ua/index.php?id=15239

ДАНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА РЕЄСТРИ

14. Зведений реєстр «Звірка молодіжної політики» – 57 громад Чернігівської області, 2026 рік. Розраховано за вкладками «Стратегії», «Цільові програми», «Молодіжні ради» та «Молодіжні простори-центри». Дані взято з сайтів органів місцевого самоврядування та офіційних відповідей на запити
15. Дані Департаменту сім'ї, молоді та спорту Чернігівської обласної державної адміністрації
16. Звіт про виконання обласної Програми «Молодь Чернігівщини на 2021–2025 роки» за 2025 рік, Департамент сім'ї, молоді та спорту Чернігівської ОДА. cg.gov.ua
19. КУ «Чернігівський обласний молодіжний центр». instagram.com/molod_center
25. Комітет Верховної Ради України з питань молоді і спорту: дані про молодіжні ради в Україні, грудень 2025 року. komsport.rada.gov.ua
26. Цитати учасниць і учасників заходів ГО «Покоління Ю» в межах проекту «Молодіжна візія Чернігівщини», 2025–2026 роки

ДОСВІД ІНШИХ РЕГІОНІВ

20. Звіт Львівського обласного молодіжного центру за 2025 рік
21. Програма підтримки та розвитку молоді Київської області на 2026–2027 роки «Молодь Київщини», затверджена рішенням Київської обласної ради від 23 жовтня 2025 року № 1475-34-VIII
22. Рішення Рівненської обласної ради № 45 від 24 грудня 2020 року «Про Обласну програму підтримки молоді на 2021–2026 роки» (дію продовжено розпорядженням голови Рівненської ОДА № 714 від 21 листопада 2025 року)
23. Обласна соціальна цільова програма «Молодь Житомирщини» на 2026–2029 роки, затверджена розпорядженням Житомирської обласної державної (військової) адміністрації від 30 березня 2026 року № 569
30. Розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 31.01.2025 (програма зайнятості населення Чернігівської області на 2025–2026 роки)
31. Розпорядження начальника Чернігівської обласної військової адміністрації від 27.09.2024 № 799 зі змінами від 2026 року (програма розвитку малого і середнього підприємництва; програма «Чернігівська громада»: підтримка громадських ініціатив і волонтерства)
32. Реєстр можливостей у громаді: контакти, посилання на нормативні документи та бюджети програм 57 громад Чернігівської області – первинний файл дослідження
35. Зведені відомості про форми участі молоді у 57 громадах Чернігівської області, станом на серпень 2026 року
36. Швейцарсько-український проєкт DECIDE: ініціатива «Шкільний громадський бюджет на дитячі мрії»

Молодіжна візія Чернігівщини

Повна версія дослідження, реєстр можливостей 57 громад
та мапа проєктів – на сайті проєкту



САЙТ ПРОЄКТУ

chevision.online

Наведіть камеру телефона на QR-код,
щоб відкрити повні матеріали Молодіжної
візії Чернігівщини

ГО «Покоління Ю»

instagram.com/ugeneration.ua · Чернівці, 2026

Документ підготовлено за підтримки партнерів проєкту. Висновки та рекомендації відображають позицію аналітичної команди та учасників заходів проєкту.



МОЛОДІЖНА РАДА
ПРИ ЧЕРНІГІВСЬКІЙ ОДА